

ROLUL CREDITĂRII BANCARE ÎN FINANȚAREA ÎNTREPRINDERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ianioglo Alina

dr. în șt.ec., cercet. șt. coord.

INCE, Chișinău, RM

email: alina.ianioglo@gmail.com

orcid id: 0000-0003-2845-471X

Abstract. The article reveals the problem of SMEs access to finance and the role played by banks in financing entrepreneurial activity. The purpose of the research is to analyse the role of bank lending in financing enterprises in the Republic of Moldova. Research methods used: literature review, analysis of statistical data, comparison and synthesis. It was determined that banks are the main providers of external financing for businesses. At the same time, enterprises encounter difficulties in accessing bank loans due to high interest rates, collateral requirements. Thus, in the current economic conditions, a number of SMEs encountered difficulties in paying loans. It was stated that in addition to improving the accessibility of traditional sources of financing, it is important to diversify and promote alternative sources of financing.

Keywords: finance, access to finance, SMEs, bank, bank lending, financial resources, alternative finance.

Introducere. Întreprinderile Mici și Mijlocii servesc drept motoare de creare a locurilor de muncă și dezvoltare durabilă și necesită resurse financiare la fiecare etapă a dezvoltării. Insuficiența capitalului propriu condiționează antreprenorii să acceseze sursele externe de finanțare. Totodată, accesul la finanțare reprezintă una din problemele primordiale pentru IMM-urile din țară, în special dat fiind faptul situația economică curentă.

Conform datelor SME Finance Forum, procentul întreprinderilor micro, mici și mijlocii, care sunt constrânse din punct de vedere financiar constituie 30,7% din numărul total al întreprinderilor micro, mici și mijlocii [6]. Odată cu digitalizarea, au apărut oportunități pentru dezvoltarea serviciilor financiare digitale. Cu toate că sunt disponibile diferite surse alternative de finanțare, acestea sunt slab dezvoltate. În același timp, băncile joacă un rol important în finanțarea întreprinderilor, fiind la momentul actual principalii furnizori de surse financiare. Totodată, posibilitatea IMM-urilor de a accesa resurse financiare rămâne a fi limitată. IMM-urile deseori se caracterizează prin anumite constrângeri în accesarea finanțării, fiind percepute ca întreprinderi cu profil de risc mai ridicat, gradul mai mare de informalitate, mai puține opțiuni colaterale, capacități mai reduse de management financiar [4, p. 210].

Scopul cercetării constă în analiza rolului creditării bancare în finanțarea întreprinderilor din Republica Moldova²⁸.

Metode de cercetare utilizate: analiza literaturii în domeniu, analiza datelor statistice, comparație și sinteză.

Principalele rezultate. În vederea derulării activității și dezvoltării întreprinderilor este necesară asigurarea cu resursele financiare. Cu toate că resursele financiare proprii reprezintă principala sursă, acestea sunt insuficiente ce cauzează ca antreprenorii să acceseze surse externe de finanțare.

În Republica Moldova, băncile reprezintă principalii furnizori de finanțe pentru întreprinderi, 81,2% din oferta totală de credit este acoperită cu surse financiare bancare [2, p. 34].

Creditele bancare reprezintă sursa importantă de finanțare pentru IMM-urile din țară. În același timp, creditarea bancară este relativ subdezvoltată în Republica Moldova comparativ cu alte țări din regiune. Creditul intern către sectorul privat a constituit 27,9% în 2020 (figura 1).

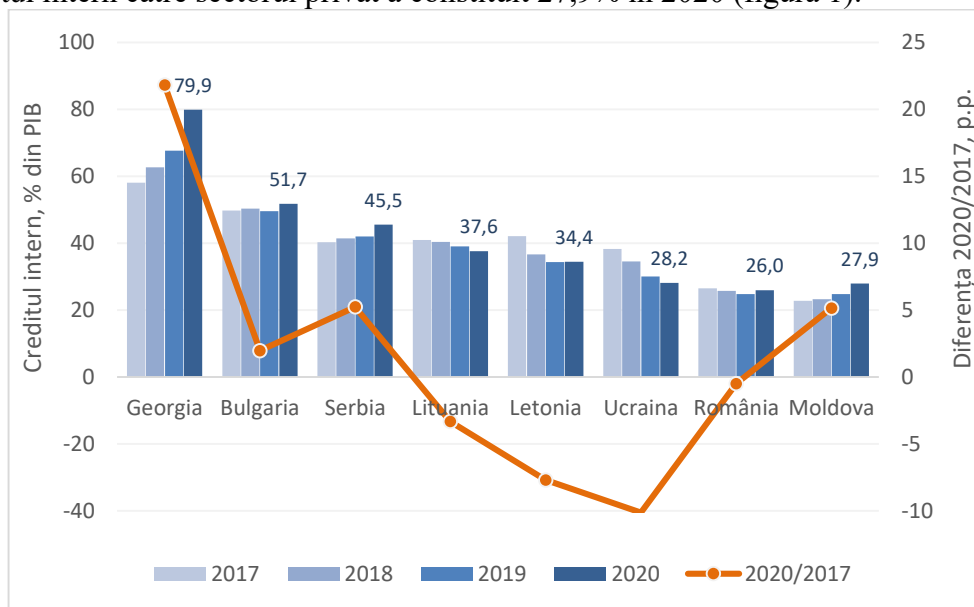

Fig.1. Creditul intern către sector privat (% din PIB) în Republica Moldova și țările de referință în perioada 2017-2020

Sursa: elaborat în baza datelor Băncii Mondiale [7]

Creditul intern acordat de bănci sectorului privat în Republica Moldova a scăzut de la 33,5% în 2013 la 19,1% din PIB în 2018. În ultimii ani a fost înregistrată o creștere ușoară a indicatorului dat, constituind 22,7% din PIB în 2020, ceea ce totuși reprezintă de 4,1 ori mai puțin decât în UE. La indicatorul dat, Republica Moldova se plasează pe ultimele locuri în Europa.

Conform datelor BNM, în anul 2022 valoarea creditelor acordate IMM-urilor a constituit 19034 mil.lei, ceea ce este de 1,7 ori mai mult decât în anul 2018 și cu 20,5% mai mult față de anul precedent (figura 2). Totodată, în ultimii ani, ponderea soldului creditelor acordate IMM din portofoliul de credite în sectorul bancar a variat ușor constituind 30,9% în 2022.

²⁸ **Nota:** La baza articolului stau rezultatele cercetării din cadrul Proiectului „Evaluarea multidimensională și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel național și regional în vederea impulsării sectorului IMM în Republica Moldova”, cifrul 20.80009.0807.38

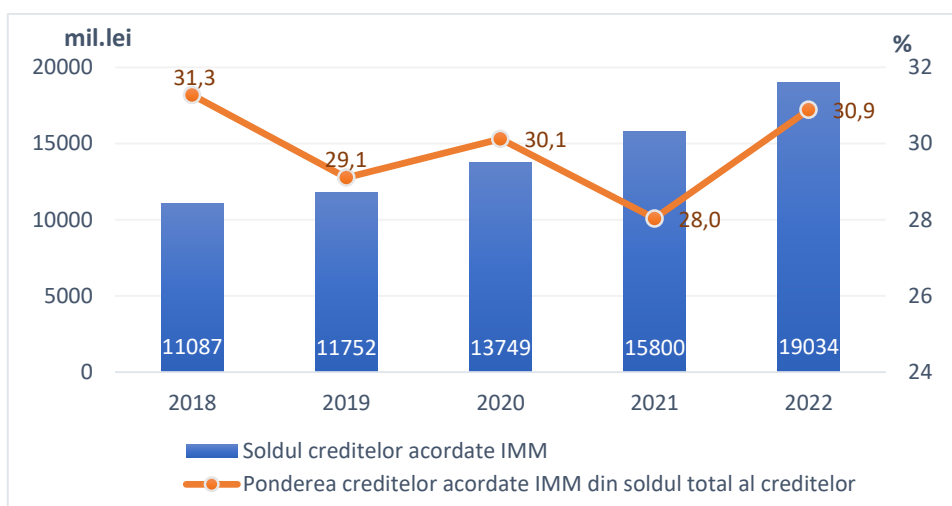

Fig. 2. Dinamica creditelor acordate IMM-urilor în Republica Moldova, 2018-2022
Sursa: elaborat în baza datelor BNM [1]

În prezent, în Republica Moldova activează 11 bănci comerciale. Ratele la creditele oferite de instituțiile financiare se stabilesc în dependență de politica băncii și anumite criterii. În același timp, prezența băncilor comerciale și spectrul de servicii oferite în diferite regiuni variază (figura 3). Cele mai multe subdiviziuni ale băncilor se concentrează în mun. Chișinău și regiunea nord a țării. Totodată, băncile comerciale sunt mai puțin reprezentate în orașe mai mici și sate, ceea ce prezintă o dificultate pentru antreprenori.

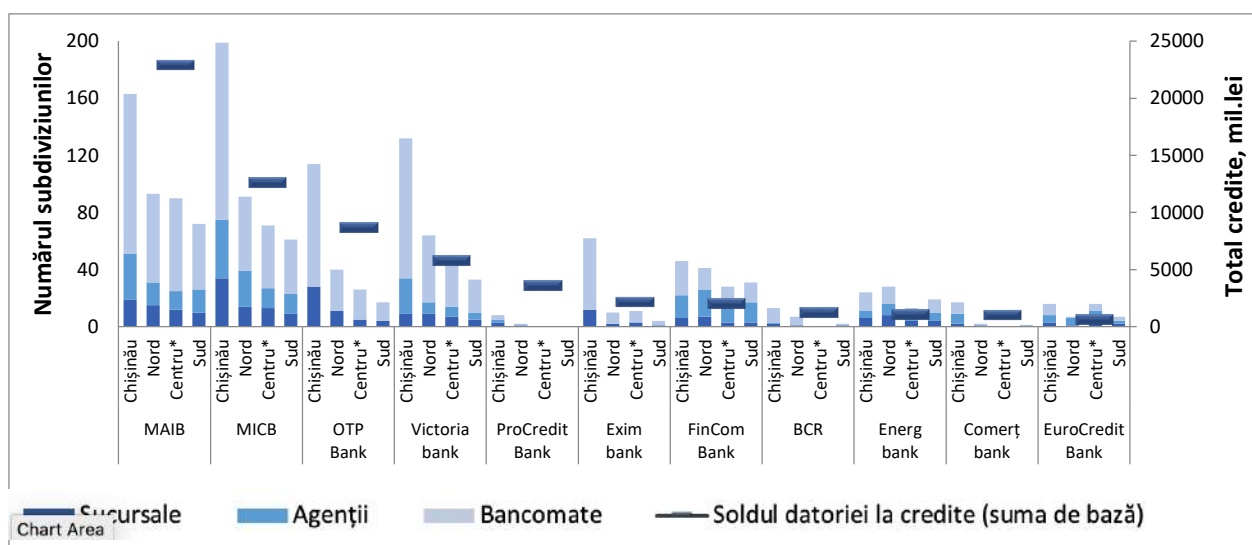

Fig. 3. Subdiviziunile băncilor în profil teritorial, 2022

Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe website-urile oficiale ale băncilor comerciale

O dificultate pentru antreprenori în accesarea finanțării bancare, precum și non-bancare reprezintă cerințele înalte privind garantarea creditelor. Conform Enterprise Survey, 2019 [3] ponderea creditelor, care necesită garanții în Republica Moldova constituie 90,4% fiind cu 17,6 p.p. mai mult decât în mediu în Europa și Asia Centrală, iar valoarea garanțiilor necesare pentru un credit – cu 45 p.p. mai mult, constituind 221,2% din suma creditului.

Dacă până în anul 2021 se atesta o dinamică pozitivă de reducere a ratelor dobânzilor la creditele cu 6,7 p.p., acestea devenind mai accesibile pentru întreprinderi (figura 4), odată cu procesele inflaționiste din 2021-2022, rata dobânzilor la credite a crescut, constituind 11,73% în 2022, astfel depășind nivelul anului 2017.

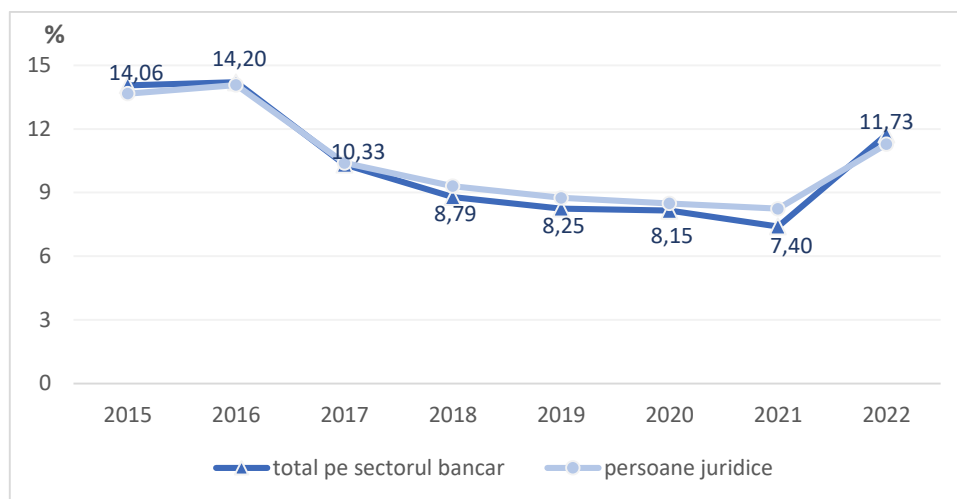

Fig. 4. Dinamica ratelor medii ponderate anuale ale dobânzilor la creditele noi acordate în Republica Moldova, în moneda națională, 2015-2022

Sursa: elaborat în baza datelor BNM [1]

Inflația și majorarea ratelor dobânzilor la credite au avut un efect negativ asupra accesibilității resurselor financiare și capacității întreprinderilor de plată. În același timp, este de menționat că rata dobânzilor la credite în Republica Moldova rămâne a fi mai mare decât la țările vecine- în România (5,6%) și în Bulgaria (4,1% în 2021).

În anii 2018-2021 se observa o îmbunătățire a calității portofoliului de credite. Ponderea datoriei la toate credite neperformante din soldul datoriei la credite a scăzut în această perioadă de 2 ori, până la 6,1% în 2021 (figura 5).

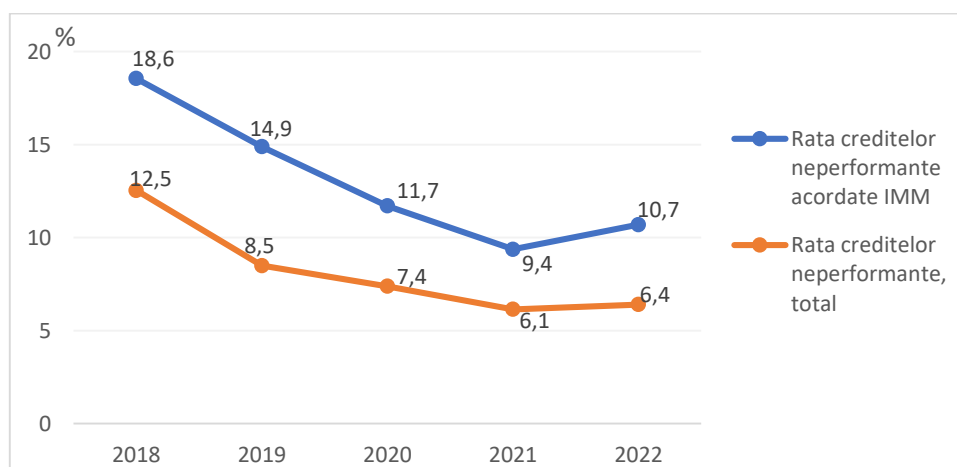

Fig. 5. Rata creditelor neperformante, inclusiv celor acordate IMM-urilor, 2017-2021

Sursa: elaborat în baza datelor BNM [1]

A fost în descreștere și ponderea datoriei la credite neperformante acordate IMM-urilor din totalul creditelor acordate sectorului cu 9,2 p.p., constituind 9,4% în 2021. Cu toate că calitatea portofoliului de credite acordate IMM a avut o tendință pozitivă, în anul 2022 se atestă o înrăutățire a portofoliului de credite, astfel rata creditelor neperformante a crescut cu 0,3 p.p., constituind 6,4%, și rata creditelor neperformante acordate IMM-urilor a crescut cu 1,3 p.p., atingând un nivel de 10,7%. Astfel, mai multe IMM-uri au întâlnit dificultăți în achitarea creditelor în contextul situației economice curente în țară. În general rata creditelor neperformante acordate IMM-urilor rămâne inferioară calității portofoliului de credite total în sectorul bancar, fiind cu 4,3 p.p. mai mare decât rata creditelor neperformante în total.

Cu toate că băncile reprezintă principalii furnizori de finanțe pentru întreprinderi Este de menționată că IMM-urile au mai puține posibilități să acceseze resurse financiare bancare comparativ cu întreprinderile mari.

Organizațiile de creditare nebanară și asociațiile de economii și împrumut se dezvoltă lent ca surse alternative de finanțare pentru IMM-uri. Alte surse de finanțare precum leasingul, business angels, crowdfunding, capital de risc (venture) sunt încă slab dezvoltate, dar reprezintă interes. Menționăm că odată cu digitalizarea, au apărut oportunități pentru dezvoltarea serviciilor financiare digitale, care perturbă piețele financiare tradiționale și oferă noi oportunități de afaceri. Acestea sunt percepute ca fiind mai eficiente, rapide și, de regulă, mai ieftine decât serviciile financiare tradiționale [5, p.19]. În prezent, sursele alternative de finanțare online sunt încă slab dezvoltate, dar înregistrează o creștere rapidă.

Concluzii. Concluzionăm că accesul la resurse financiare reprezintă una din problemele stringente, care afectează activitatea IMM-urilor, în special în condițiile economice actuale. Băncile sunt principalii furnizori de finanțare externă pentru întreprinderi, inclusiv IMM-uri. Totodată, cerințele de garantare, majorarea ratelor dobânzilor la credite afectează capacitatea IMM-urilor de a accesa resurse financiare bancare. Până în anul 2021 se atesta o dinamică pozitivă de reducere a ratelor dobânzilor la creditele cu 6,7 p.p. comparativ cu anul 2015, acestea devenind mai accesibile pentru întreprinderi. Totodată, odată cu procesele inflaționiste din 2021-2022, rata dobânzilor la credite a crescut, constituind 11,73% în 2022, depășind nivelul anului 2017. Astfel, situația economică, majorarea ratelor dobânzilor la credite au avut un efect negativ asupra accesibilității resurselor financiare și capacității întreprinderilor de plată. Mai multe IMM-uri au întâlnit dificultăți în achitarea creditelor, rata creditelor neperformante acordate IMM-urilor a crescut cu 1,3 p.p., atingând un nivel de 10,7%.

Cu toate că creditele bancare reprezintă sursa importantă de finanțare externă a întreprinderilor, menționăm că pe lângă îmbunătățirea accesibilității surselor tradiționale de finanțare, este importantă diversificarea surselor de finanțare, promovarea surselor alternative de finanțare (capital de risc, crowdfunding, business angels, etc.). Apariția noilor surse de finanțare a crescut substanțial opțiunile de finanțare disponibile întreprinderilor, dar sunt încă slab dezvoltate și necesită atenție specială.

Bibliografie:

1. Banca Națională a Moldovei. [Accesat 8 decembrie 2022]. *Disponibil:* <https://www.bnm.md>
2. Comisia Națională a Pieței Financiare. Raportul anual 2021. [Accesat 8 decembrie 2022]. *Disponibil:* https://www.cnpf.md/storage/files/files/RA%202021%20final%2031_%2005_2022.pdf
3. Enterprise Survey 2019. The World Bank. [Accesat 8 decembrie 2022]. *Disponibil:* <https://www.enterprisesurveys.org/en/data/exploreeconomies/2019/moldova#finance>
4. OECD et al. SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2020: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe. Paris/European Union, Brussels: OECD Publishing, 2020. 526p. <https://doi.org/10.1787/8b45614b-en>
5. Sahay R. et al. (2020). The Promise of Fintech: Financial Inclusion in the Post COVID-19 Era. International Monetary Fund, Vol 2020 (009): 1-83. <https://doi.org/10.5089/9781513512242.087>
6. SME Finance Forum. IFC 2022. [Accesat 4 ianuarie 2023]. *Disponibil:* <https://www.smefinanceforum.org/data-sites/msme-finance-gap>
7. World Bank. Domestic credit to private sector (% of GDP). [Accesat 2 decembrie 2022]. *Disponibil:* <https://data.worldbank.org>